

ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-21

הנשיא אברהם טל
יושב ראש ועדת הבחירות האזורית מרכז דרום

ת"מ 131 / 21

העותר: מיכאל וידל

נגד

המשיבים: 1. עדי שטרנברג
2. גל קינן בע"מ

עתירה לצו מניעה לפי סעיפים 17ב ו-17ד לחוק הבחירות (דרכי תעמולה), התשי"ט-1959 (להלן – חוק דרכי תעמולה)

בשם העותר: עו"ד אילן נימני

בשם המשיב 1: עו"ד עדי סדינסקי לוי; עו"ד שרי זאנה

בשם המשיבה 2: ציון קינן

החלטה

בפניי עתירה שהוגשה לפי סעיפים 17ב ו-17ד לחוק דרכי תעמולה למתן צו האוסר על המשיבים לפרסם שילוט הכולל תעמולת בחירות, בניגוד לסעיף 10 לחוק דרכי תעמולה, וסקרי בחירות שאינם עומדים בהוראות סעיף 16 לחוק האמור. בלב העתירה מצויה מערכת הבחירות לרשויות המקומיות, ובכלל זה לראשות עיריית רמלה (להלן: העירייה).

א. רקע וטענות הצדדים:

1. העותר מתמודד לראשות העירייה בבחירות הקרובות שיתקיימו ביום 30.10.2018, והמשיב 1 הוא ראש העירייה המכהן המתמודד גם הוא לראשות העירייה. המשיבה 2 מפעילה מקומון המתפרסם תחת השם "גל שבע" (להלן: העיתון), אשר לטענת העותר פורסמו בו פרסומים המפרים את הוראות החוק כאמור.

עמוד 1 מתוך 6

משכן הכנסת, קריית דוד בן-גוריון, ירושלים 9195015 العنوان: مجمع بن-غوريون, أورشليم القدس, 9195015
טלפון هاتف: 02-6753407, פקס فاكس: 02-5669855 דוא"ל البريد الإلكتروني: VadatB@knesset.gov.il

אתר האינטרנט الموقع www.bechiroth.gov.il

טענות העותר

2. בשני גיליונות שונים (אחד ביום 7.9.2018 (להלן: הסקר הראשון), והשני ביום 5.10.2018 (להלן: הסקר השני)), של העיתון, התפרסמו סקרים, שלא כללו את המידע בדבר ציון מזמין הסקר, איפיוני האוכלוסייה שמתוכה נלקח המדגם ומרווח הטעות לגבי הנתונים או השאלות שהוצגו למשתתפים, בניגוד להוראות סעיף 16 לחוק דרכי תעמולה.
3. לצד הסקר פורסמה "כתבה" שמנתחת את תוצאות הסקר, שאינה אלא תעמולת בחירות, אשר חורגת מגודל הפרסום המותר על פי חוק.
4. לצד הסקר השני פורסמה כתבה, תחת הכותרת "סקר בחירות התפלגות מגזרית: עדי שטרנברג מנצח במגזר היהודי מיכאל וידל מנצח במגזר הערבי". מדובר בסקר פיקטיבי, במודעת בחירות שמומנה על ידי המשיב 1, ופורסמה על ידי המשיבה 2.
5. פרסום המודעות על ידי המשיבים מנוגד להוראות סעיפים 10(א)(3) ו-10(ב) לחוק דרכי תעמולה האוסרות פרסום מודעות תעמולה ללא ציון שם המזמין, וכי המודעות שפורסמו חורגות מהגודל שנקבע בחוק.

טענות המשיב 1

6. העתירה מערבבת בין שתי עילות חוק, ושתי הפרות לכאורה של חוק דרכי תעמולה. בכל הנוגע לפרסום תעמולה בניגוד לסעיף 10 לחוק דרכי תעמולה, לא הונחה כל תשתית ראייתית בעניין, והיא מוכחשת.
7. הסקרים פורסמו ביום 7.9.2018 עובר לתקופת הבחירות, כהגדרתו של מונח זה בסעיף 16ה. המשיב 1 לא הזמין את הסקרים אלא גורמים אחרים.
8. לנוכח העתירה, הזמין המשיב 1 מודעה מיוחדת שפורסמה בעיתון, ובה הבהרה של הסקר וכל הפרטים החסרים, משכך אין כל מקום ליתן צו מניעה בעניין.

טענות המשיב 2

9. המשיב 2 איננו צד דרוש לעתירה, הוא לא הזמין את הסקרים אלא רק פרסם את הסקרים, כפי שהתבקש לפרסם. גם במקרה זה פרסם העיתון סקרים אשר הופיעו בריש גלי בעמודי הפייסבוק השונים.

תגובת העותר

10. משיב 1 מודה בכל הטענות המפורטות בכתב העתירה.

עמוד 2 מתוך 6

11. הודעת ההבהרה שפרסם המשיב 1 איננה מפרטת את מלוא הפרטים הנדרשים בהתאם להוראות סעיף 16ה.
12. המשיב התנער מכל חובותיו כמפרסם על פי דין, משכך ונוכח התנערותם של המשיבים, מחיקת העתירה היתה מביאה להמשך ההפרות מצידם ועל כן נדרש ליתן צו בנסיבות העניין.

ב. המסגרת הנורמטיבית

13. סעיף 10 (א)(3) לחוק דרכי תעמולה, קובע:

"המודעה תישא את שמו ומענו של המדפיס שהדפיס אותה ושל האדם האחראי להזמנתה; ואם פעל אותו אדם מטעם סיעה, רשימת מועמדים, מועמד בבחירות מיוחדות לראש רשות מקומית או גוף אחר, תישא המודעה את שם הסיעה, רשימת המועמדים, המועמד או הגוף כאמור, או את האות או הכינוי של הסיעה או רשימת המועמדים;

14. סעיף 10 (ב) לחוק דרכי תעמולה, קובע:

"לא תהא תעמולת בחירות באמצעות מודעות מודפסות המתפרסמות בעתונים יומיים, בשבועונים או בירחונים, אלא בהגבלות אלה:
(1) מודעה לא תהא גדולה מ-40 אינץ';

...
(5) המודעה תישא את שמו ומענו של האדם האחראי להזמנתה, ואם פעל אותו אדם מטעם סיעה, רשימת מועמדים, מועמד כאמור בסעיף קטן (א)(3) או גוף אחר, תישא המודעה את שם הסיעה, רשימת המועמדים, המועמד או הגוף כאמור, או את האות או הכינוי של הסיעה או של רשימת המועמדים."

15. סעיף 16ה לחוק דרכי תעמולה קובע:

"(א) בסעיף זה –
"סקר בחירות" – סקר הנערך בתקופת הבחירות והבודק דפוסי הצבעה של בוחרים בבחירות, או הבודק נושאים הקשורים במישורין במי שמתמודד בבחירות;
"מתמודד בבחירות", "תקופת בחירות" – כהגדרתם בסעיף 10ב(א);
"משדר לציבור" – משדר בכלי התקשורת האלקטרוניים;
"מפרסם בכתב לציבור" – לרבות בעיתון או באינטרנט;
"ציבור" – למעט ציבור האנשים העוסקים בניהול מערכת הבחירות, בשכר או שלא בשכר.
(ב) הראשון שמשדר לציבור על תוצאותיו של סקר בחירות ומי שמשדר כאמור בתוך 24 שעות מאז שתוצאות הסקר נמסרו לציבור לראשונה, יציין בצד התוצאות את כל אלה:
(1) שמו של הגוף שהזמין את הסקר;
(2) שמו של הגורם שערך את הסקר;
(3) התאריך או התקופה שבה בוצע הסקר;
(4) האוכלוסייה שמתוכה נלקח מדגם המשיבים לסקר;
(5) מספר האנשים שהתבקשו להשתתף בסקר ומספר האנשים שהשתתפו בו בפועל;
(6) מרווח הטעות לגבי הנתונים שהושגו.

עמוד 3 מתוך 6

משכן הכנסת, קריית דוד בן-גוריון, ירושלים 9195015. العنوان: مجمع بن-غوريون, أورشليم القدس. 9195015

טלפון هاتف: 02-6753407, פקס פاكس: 02-5669855 דוא"ל البريد الإلكتروني: VadatB@knesset.gov.il

אתר האינטרנט الموقع www.bechirof.gov.il

(ג) המפרסם בכתב לציבור על תוצאותיו של סקר בחירות כאמור בסעיף קטן (ב), יפרט, נוסף על האמור באותו סעיף קטן, גם את השאלות שנשאלו בסקר.
 (ד) על אף האמור בסעיפים קטנים (ב) ו-(ג), מי שמשדר או מפרסם לציבור בכתב, על תוצאות של סקר בחירות שלא מבוססות על שיטות סטטיסטיות מוכרות לעריכת סקרים, יציין בהבלטה שהסקר לא התבסס על שיטות סטטיסטיות מוכרות ולפיכך אי אפשר להסיק ממנו מסקנות לגבי דפוסי הצבעה או עמדות של הציבור, וכן יציין את הנתונים האמורים בפסקאות (1) ו-(2) של סעיף קטן (ב)."

ג. דיון והכרעה:

16. סעיף 16 מטיל חובות שונות שעניינם שקיפות על מי ש"מפרסם סקר בכתב" או על מי "שמסדר לציבור" על תוצאותיו של סקר. דהיינו, הוראות החוק מטילות את האחריות על מפרסם הסקר – ואין נפקא מינא מי ערך או הזמין אותו.
17. המשיב 1 איננו מכחיש כי הוא הגורם שהזמין את פרסום הסקרים בעיתון, ומכתב התשובה אף עולה "הודאה" משתמעת מכך. משכך אין חולק שהחובות שבדין, בעניין פרסום הסקרים, חלו עליו (ככל שהסעיף היה בתוקפו במועד הפרסום).
18. אני דוחה את טענות המשיב 1 לפיהן הוא לא הגורם שחייב לשאת באחריות להפרת הוראות סעיף 16 לחוק דרכי תעמולה בנוגע לסקרים נושא העתירה, ככל שימצא שהם עומדים בניגוד להוראות החוק כאמור.
19. אני דוחה את טענות המשיב 2 לפיהן הוא מבקש להסתלק מחובותיו לפי חוק. ככל שמודעה מסוימת מפירה את הוראות הדין, הרי שגם העיתון מנוע מלפרסמה, וככל שפרסם אותה, ונקבע כי עליו להסירה - הרי שעליו לעמוד בצו.

הסקר הראשון

20. הסקר הראשון פורסם במועד בו הוראות החוק טרם השתכללו (ר' תר"מ 100/21 גוב ארי נ' שטרית (13.09.2018)). משכך, לא נדרש המפרסם לעמוד בהוראות סעיף 16 לחוק דרכי תעמולה שעניינן פרסום סקרים.
21. עם זאת, גם אם סעיף 16 לחוק דרכי תעמולה לא עומד בתוקפו הרי שיתר סעיפי החוק, ובכלל זה הוראות סעיף 10 בדבר מודעות כן עמדו בתוקפן, ונדרש היה לעמוד בהן.
22. יחד עם זאת, לא הוכח בפניי שהכתבה שפורסמה לצד הסקר, אינה כתבה עיתונאית אלא מודעת תעמולה. לעניין זה לא הביא העותר כל ראיה, וטענתיו הוכחו על ידי המשיב 1.

23. בתב"כ 16/20 שחר בן מאיר נ' בנימין נתניהו ואח' (24.2.2015) (להלן – פרשת ישראל היום), דן כב' השופט ס' גיבוראן בסוגייה הדומה למקרה שבפניי. בפרשה זו, קבע השופט גיבוראן, כי מודעות תעמולה יכולות להתחזות לכתבות עיתונאיות, ועקב כך להיות חשופות לביקורת יו"ר ועדת הבחירות, ולהוראות חוק דרכי תעמולה. יחד עם זאת, השופט גיבוראן הדגיש כי:

"מגבלות מעין אלה על תוכן הנחזה לידיעות חדשותיות - צריכות להיעשות במשורה ובאופן זהיר. זאת, נוכח העובדה כי עד שתוכח - אם תוכח - אותה זיקה, נקודה המוצא היא שמדובר בפרסומים המוגנים מכוח חופש העיתונות. אשר הוא, כידוע, בגדר 'תנאי הכרחי למשטר ייצוגי, לממשל תקין והוגן, לחירויות האדם. בפועל היא יכולה לשמש נייר לקמוס של הדמוקרטיה: יש עיתונות חופשית - יש דמוקרטיה; אין עיתונות חופשית - אין דמוקרטיה' (דנ"א 7325/95 ידי נ' קראוס, פ"ד נב(3) 1, 52 (1998))."

24. בפרשת ישראל היום השופט גיבוראן הדגיש כי על מנת להחיל הגבלות על ידיעות עיתונאיות, חייב העותר להוכיח ברמת הוכחה גבוהה כי מדובר "במצבים שבהם מדובר בפרסום שאינו אלא מודעה ממומנת ומוזמנת במסווה של כתבה עיתונאית, ולא בפתח לרגולציה של ידיעות חדשותיות וטורי דעה אשר נוטים לטובת מועמד זה או אחר, או לרעתו", כאשר השאלה המרכזית שהוצגה היא האם מדובר במודעה בכסות של ידיעה חדשותית עיתונאית.

25. משכך, על מנת להטיל את המגבלות על ידיעות חדשותיות, אשר נחזות ככאלה, יש צורך להוכיח כי מדובר בתעמולה בהיקף נרחב וזיקה ברורה וממשית בין כלי התקשורת לבין המועמד, באופן שפוגע בצורה ממשית בשוויון שבין המועמדים (תר"מ 16/20 קונינסקי נ' אלדר (23.6.2013); תר"מ 64/20 חלבי נ' נסראלדין (21.8.2013)).

26. בעניין ידיעה ספציפית, קבעה הפסיקה כי נדרשת הוכחת זיקה בין המועמד לכלי התקשורת, על פי מאזן הסתברויות מוגבר, שניתן אף ללמוד עליו מתוכן הידיעה עצמה (פרשת ישראל היום, פסקה 39א); תר"מ 117/17 בן דוד נ' עובד (30.10.2008), השופט ריבלין).

27. העותר לא הניח כאמור תשתית ראייתית מספקת, במאזן ההסתברויות כי מדובר במודעת תעמולה ולא בכתבה עיתונאית (על אף התוכן שבכתבה), ובשים לב להכחשתה הגורפת של המשיבה 2 בכתב תשובתה.

28. אשר על כן, אני דוחה את העתירה ביחס לסקר הראשון ולכתבה שבצידו.

הסקר השני

29. אין חולק כי הסקר השני פורסם במועד שבו חלות הוראות סעיף 16 לחוק דרכי תעמולה, וכי הפרסום הפר את הוראותיו. יחד עם זאת, עם פרסום הודעת ההבהרה אין מקום לתת צו אופרטיבי.

30. לטענת העותר בתגובתו לתשובות, לפיה הודעת ההבהרה אינה כוללת את כלל הפרטים הנדרשים, אין עיגון בחוק. סעיף 16 לחוק דרכי תעמולה מפריד בין שני סוגי סקרים – סקר הנערך בשיטות סטטיסטיות מוכרות – והוא נדרש לחובות גילוי מוגברות כי הוא עלול להטעות את הבוחרים (ראו והשוו: תר"מ 153/20 צביקה גוב ארי נ' רונית ארנפרוינד כהן ואח' (10.10.2013); השופט ס' גיבראן)), לבין סקר שלא נערך בשיטות כאמור, ואזי יש להדגיש לצידו שלא ניתן ללמוד ממנו על עמדות הציבור, וכן מי הזמין את הסקר ומי ערך אותו. אכן, מודעת ההבהרה הפרטים בדבר זהות מזמין הסקר חסרים אך היא ציינה כי הוא נערך ברשתות החברתיות וחזקה על המשיב 1 שהסקר לא נערך על ידי חברה, אלא בדפי הרשתות החברתיות עצמן. משכך, אינני נותן צו בעת הזו.

31. ביחס לכתבה שהתפרסמה לצד הסקר השני, אין לי אלא להפנות לאמור בנושא הכתבה הראשונה, ואני דוחה את הבקשה למתן צו בנושא. יחד עם זאת, גם הצטברות של כתבות בעלות גוון דומה, יכולה להיות ראייה חלקית לזיקה הנדרשת (כך, למשל, מספר כתבות המנתחות סקר שמפורסם לצידו, כאשר הסקר הוא מודעה, אך נטען שהכתבה היא עיתונאית).

32. לאור כל האמור לעיל, אני דוחה את העתירה, אך לאור ההערות אין צו להוצאות.

ניתנה היום ט' חשון תשע"ט (18 באוקטובר 2018).

אברהם טל

נשיא בית משפט מחוזי
יושב ראש ועדת הבחירות
האזורית מרכז-דרום